DERSE KATILMA (AKADEMİK VE ÇALIŞMA) DAVRANIŞLARININ ARTTIRILMASINA DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR SEMBOL PEKİŞTİRME SİSTEMİNİN ETKİSİ DERSE KATILMA DAVRANIŞLARINI ARTTIRMAYA VE DERS DIŞI ETKİNLİKTE BULUNMA DAVRANIŞLARINI AZALTMAYA OLAN ETKİSİ

Prof. Dr. Mehmet **ÖZYÜREK**, (Gazi Üniversitesi) Ö.E.Ö Erkan **EROL**, O.Ö.Ö. Gamze **GÜÇEL**
Ö.E.Ö. Tuğgen **SELÇUK** (TSK Sağlık Vakfı Özel Eğitim Okulu ve Rehabilitasyon Merkezi)
gulsavoeokulu@gmail.com

GİRİŞ

İzleyen durumlarda dönüştürülebilir sembol sistemini desenleme ve uygulama uygun olduğu belirtilmektedir:

- Olağan öğretim yöntemlerinin ve diğer etkili öğretim stratejilerinin etkili olmadığı anlaşıldığında,
- Öğretim program ve planlarıyla kişilerin ilgileri eşleştirilmek istenildiğinde,
- Grup düzenlemeleri, ilginç etkinlikler ve diğer izlerliklerin sonuç vermediği durumlarda ve
- Güçlü itici uyaranlara ya da ceza süreçlerine yer vermek düşünüldüğünde dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemi uygulanabilir.

PROBLEM

Okula gitmekten ve ders çalışmaktan zevk almayan öğrenciler vardır. Ders dinlemekten, çalışmaktan ve derse katılmaktan zevk almayan derse katılma davranışlarını göstermeyen çocukların derse katılma davranışlarını arttırmada Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemini uygulama etkilimidir? Sorusuna yanıt aranmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı; derse katılma (akademik ve çalışma) davranışlarının dönüştürülebilir sembol pekiştirme (DSP) sistemiyle pekiştirmenin derse katılma davranışlarını arttırmaya ve ikincil olarak ta ders dışı etkinlikte bulunma davranışını azaltmaya olan etkisidir.

Alt amaçlar

1: Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olan derse katılma davranışını arttırmaya yol açacak mıdır?

2: Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olmayan ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azaltılmaya yol açacak mıdır?

3:Sosyal ve etkinlik pekiştireçleriyle derse katılma davranışları sürdürülebilir mi?

ÖNEM:

Bu çalışma sonunda pekiştirme sisteminden hareketle öğretmenlerin Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sistemiyle derse katılma davranışlarını arttırdığını göstermesi bakımından önemlidir.

Okula ve derse ilgisini yitirmiş öğrencilerin davranışlarını yönetmek ve bu öğrencilere yeni davranış kazandırmak ve öğrenme yaşantılarına katılmalarını arttırma amacıyla Dönüştürülebilir Sembol Pekiştirme sistemi kullanılabileceklerinin işe yaradığını göstermesi bakımından önemlidir.

Ayrıca Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sistemi zihin engelli öğrencilerin davranışlarını kontrol etmede kullanıldığı kadar diğer eğitim kurumlarında da öğrencinin davranışlarını kontrol etmede, öğrencinin durumuna göre etkili bir biçimde kullanılabilecek olmasını göstermesi önemlidir.

Ayrıca Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sisteminden hareketle öğrencilerin davranışlarının kontrolünün yapılabilecek olması ve bu sayede öğretmenlerin etkili öğretim ve etkili sınıf kontrolünün sosyal pekiştireçlerle sağlayabilecek olmasını göstermesi bakımından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni: Bu çalışmanın deseni; tek denekli deneysel desenlerden ABC modelidir. Çalışmanın bağımlı değişkeni; deneğin derse katılma davranışının oluşum düzeyidir. Bağımsız değişkeni, dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemi (DSP)'nin ve sosyal ve etkinlik pekiştireçlerinin uygulandığı öğretim oturumlarıdır.

ABC (çoklu uygulama/değişen koşullar) modeli, iki ya da daha fazla öğretim ya da davranış değiştirme uygulamasının etkililiğini karşılaştırmak için kullanılır. ABC modelinde, önce başlama düzeyi verisi toplanır; daha sonra her bir uygulama ardarda gerçekleştirilir.

***Denek* ve seçimi:** Araştırmanın deneğini 2009–2010 eğitim öğretim yılında TSK Sağlık Vakfı Özel Eğitim okulunda bireysel eğitime devam eden 11 yaşında orta derecede zihinsel yetersizlikten etkilenmiş erkek bir öğrenci oluşturmaktadır.

Denek dönüştürülebilir sembol sisteminin uygulamasının gerekli olduğu, derse katılmadığı okula gelmekten zevk almadığı durumlar dikkate alınarak seçilmiştir.

Deneğin Eğitim Özgeçmişi;
Öğrenci 3 yaşından itibaren 9 yıl boyunca farklı özel özel eğitim kurumlarında bireysel ders eğitimine devam etmiştir. Ayrıca MEB'e bağlı bir ilköğretim okulunda 5.sınıf kaynaştırma öğrencisi olarak devam etmektedir. İlköğretim 1. sınıftan itibaren devam ettiği ilköğretim okulunda ve özel özel eğitim merkezlerinde okuma yazma çalışmaları yapılmıştır.

Öğrenci matematikde 1'den başlayarak 6'a kadar ritmik sayar. 1 – 6 arası gösterilen rakamın kaç olduğunu söyler. 1 – 5 arası rakamları söylenildiğinde yazar. Türkçe okuma yazmada 1.grup seslerinden (e,l,a,t) oluşan bazı heceleri ses ses birleştirerek okur. 1.grup seslerinden (e,l,a,t) oluşan bazı heceleri ses ses söylenildiğinde yazar.

Ortam: Uygulamanın yapıldığı sınıf; 3X4 boyutlarında bireysel ders sınıfıdır. Çalışmada öğretmen ve öğrenci karşılıklı oturmuşlarıdır. Sınıfta öğrenci sandalyesi, öğrenci masası, öğretmen sandalyesi, tekerlekli sehpa, pano, kitaplık, yazı tahtası bulunmaktadır.

Materyaller: Çalışmada hecelerin yazılı olduğu çalışma kâğıtları, çizgili defter, kalem, silgi öğrencinin kuruşlarını koymak için şeffaf bir kutu, dersi kaydetmek için video kamera kullanılmıştır.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları
Araştırmada ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının işlevini belirlemek için, görüşme formları, motivasyon ölçümleme skalası, anekdot kayıtları kullanılmıştır. Araştırmada deneğin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarını ölçmek için süre kayıt formu, okuma yazmada yapabildiklerini belirlemek için hece kontrol listesi kullanılmıştır.

DENEY SÜRECİ:

Sembol Kazandıracak Davranışların Belirlenmesi

a-Genel Davranış Alanlarını Belirleme; Anekdot kayıtları, öğretmen görüşmesi ve doğrudan gözlemler dikkate alınarak olarak akademik beceriler ve çalışma davranışları genel çalışma alanları olarak belirlenmiştir.

b-Öğrencinin Yapabildiklerini Belirleme;

Akademik Beceriler
Türkçe Dersi Okuma-Yazma çalışmaları; Öğrenciye uygulanan hece kontrol listesi sonucunda ;
Okumada; 1. grup (e, l,a,t) seslerinden oluşan tek heceli kelimeleri (at, al, el, te); 2.grup (i, n, o, r, m) seslerinden oluşan (ti, li, ro, ri, er, ale, ete, ata, eti, ati, ota, oti, ara, ere, oro, iri) hecelerini okuduğu
Bakarak Yazmada 1. grup (e, l,a,t) seslerinden oluşan tek heceli kelimeleri (at, al, el, te); 2.grup (i, n, o, r, m) seslerinden oluşan (at, al, te, el, ti, li, ro, ri, er, ale, ete, ata, eti, ati, ota, oti, ara, ere, oro, iri) hecelerini bakarak yazdığı belirlenmiştir.

Çalışma davranışları; Tutulan süre kayıtları sonucunda;
Öğrencinin en az 5 saniye süresince derse katıldığı belirlenmiştir.

Sembol kazandıracak davranışların belirlenmesi;
Akademik Beceriler; Yazma
AMAÇ; Öğrenci 1. grup (e, l,a,t) ve 2.grup (i, n, o, r, m) seslerinden oluşan metni okur.

İLERLEMELER
Öğrenci ' la ' hecesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'et' hecesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'ta' hecesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'ela', kelimesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'eli' kelimesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'ele' kelimesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'it' hecesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'il' hecesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Öğrenci 'ala' kelimesini 4 kezden 3'ünde doğru okur
Okuma; Öğrenci 1. grup (e, l,a,t) ve 2.grup (i, n, o, r, m) seslerinden oluşan metni okur
AMAÇ; Öğrenci 1. grup (e, l,a,t) ve 2.grup (i, n, o, r, m) seslerinden oluşan metni söylendiğinde yazar.

İLERLEMELER
İlerlemeler okuma çalışmasına benzer şekilde belirlenmiştir.

Çalışma Davranışları
Amaç; Öğrenci 10 dakika süresince derse katılır.

İLERLEMELER
Öğrenci 30 saniye süresince derse katılır.
Öğrenci 1 dakika süresince derse katılır.
Öğrenci 2 dakika süresince derse katılır.
Öğrenci 3 dakika süresince derse katılır.
Öğrenci 5dakika süresince derse katılır.
Öğrenci 7 dakika süresince derse katılır.
Öğrenci 10 dakika süresince derse katılır.

Öğrencinin problem davranışlarının uyuşmayanları dikkate alınarak belirlenen kurallar ve öğrencinin okuma yazmadaki yapabildikleri dikkate alınarak belirlenen ilerlemeler öğrencinin sembol kazandığı davranış ve beceriler olarak belirlenmiştir.
Destek pekiştirenlerinin belirlenmesi:

Uygulanan pekiştireç belirleme formu ve öğrencinin tercihleri dikkate alınarak sağaltım sürecinde kullanılacak pekiştireçler belirlenmiştir.

Yiyecek pekiştireçleri; Peki pasta, rulo kat, cips, mısır gevreği, fıstık, bonbon, çikolata.
Etkinlik pekiştireçleri; Bahçe sulama, bilgisayarda oyun oynama, oyun odasında oyun oynama olarak belirlenmiştir.

Bir Ders Saatinin Sembol Değerinin Belirlenmesi:
Bir ders saatinin sembol değerini belirlerken o ders için söz konusu olan ilerleme sayısı dikkate alınmıştır. Bir ders saatinin sembol değeri 40 olarak belirlenmiştir.

Destek pekiştireçlerin sembol değerlerinin belirlenmesi:
Yiyecek ve oyuncak gibi destek pekiştireçlerin değerlerini belirlemek için kantin yada bakkalda ilan edilen fiyatlar dikkate alınmıştır. Destek pekiştireçlerin sembol cinsinden değerini belirlemek için bir ders saatinin para cinsinden değeri (7 kuruş) dikkate alınarak pekiştirecin sembol cinsinden değeri hesaplanmıştır. .Okul dışı etkinliklerin her 20 dakikası 1 ders saatinde kazanılan sembol sayısına denk, okul içi etkinliklerin ise her 5 dakikası bir ders saatinde kazanılan sembol sayısına denk olacak şekilde planlanmıştır.

Örnek hesaplama :
Yiyeceğin fiyatı / bir ders saatinin para cinsinden değeri X bir ders saatinin sembol cinsinden değeri

.

ETKİNLİK VE YİYECEK PEKİŞTİREÇLERİ SEMBOL DEĞERLERİ:
Cips 7 ad. 210 kuruş, oyun odası 5 dakika 150 kuruş
Belirlenen diğer tüm pekiştireçlerde de benzer şekilde hesaplama yapılmıştır.

ÖRNEK ÖĞRETİM OTURUMU
Öğrenci sınıfa girer. Yerine oturur. Öğretmen 'çok güzel yerine oturdun' der. Öğretmen oturur. Öğretmen Öğrenciye 'merhaba' der. Öğrenci elini uzatarak 'merhaba' der. Harikasın 'merhaba' dedin diyerek Öğretmen öğrenciyi pekiştirir. Öğretmen öğrenciye 'nasılsın' diye sorar. Öğrenci 'iyiyim' der. Öğretmen aferin bakarak iyiyim dedin diyerek sözel pekiştirir. Öğretmen 'seninle bugün okuma ve yazma çalışmaları yapacağız bu çalışmalar sırasında senden uymanı istediğim kurallar var' der. Öğretmen DSP kural tablosunu eline alarak resimlerle kuralları öğrenciye anlatır.'Oku dediğimde hemen okuduğumda 1kuruş söylediğimi hemen yazdığında 1kuruş,bana bakarak dinlediğinde 1kuruş ellerin masada beklediğinde 1kuruş kazanacaksın.' Kazandığın kuruşları bu kutuda biriktireceksin. Biriktirdiğin kuruşlar ile bu tablodaki (öğretmen ödül tablosunu eline alarak pekiştireçlerden 30 kuruşla 1tane bonibon, 150 kuruşla bir kâse mısır gevreği, 110 kuruş bir tane rulo kat,600 kuruşla peki pasta, 210 kuruşla, 7 tane cips,150 kuruşla 10 tane fıstık,190 kuruşla bir tane çikolata kazanabilirsin ve 150 kuruşla 5 dakika bahçeyi sulayabilirsin,150 kuruşla 5dakika bilgisayarda araba yarışı oynayabilirsin, 150 Kuruşla 5 dakika oyun odasında oyun oynayabilirsin. Öğretmen öğrenciye 30 tane kuruş vererek ödül ile değiştirmesini sağlayarak DSP'yi anlamlı hale getirir .'Ben şimdi sana bu kuruşlardan vereceğim, sen bu kuruşlarla bonibon, çikolata, cips alabilirsin' der ve öğrencinin sembollerini pekiştireçlere dönüştürmeye fırsat verir. şimdi okumamıza başlıyoruz (öğretmen çalışma kâğıdını öğrencinin önüne koyar). 'Ali şimdi ben okuyorum ben okurken sen beni elleri masada, önüne bakarak dikkatlice dinle sonra sen okuyacaksın. (öğretmen çalışma kâğıdında yazılı olan 'et' hecesini okuyarak öğrenciye model olur) 'et' Beni çok güzel dinledin, şimdi sen oku der. 'et' öğrenciye okuduğunda doğru okuduğun için 1 kuruş kazandın. Öğrenci okuma çalışması sırasında, yanlış okuduğunda yada okumadığında öğretmen dur ve beni dinle diyerek öğrenciye tekrar model olur ve okumasını ister. Burayı 'oku' 'et' harika okuduğun için 1 kuruş kazandın, 'oku' 'et' okuduğun için 1 kuruş kazandın , 'oku' 'et' 'doğru okuduğun için 1 kuruş kazandın, şimdi bunu oku' 'et' bravo okuduğun için 1 kuruş kazandın. şimdi okumaya devam ediyoruz,(öğretmen parmağıyla okuyacağı yeri işaret ederek oku der.)öğrenci okuduğunda şimdi bunu oku der, öğrenci 'et' diye okur, okuduğunda doğru okudun, her ikisini de okuduğun için 2 kuruş kazandın. Okumaya devam et, öğrenci 'et'diye okur, 'doğru okudun devam et' öğrenci, 'et' diye okur, okuduğunda, doğru okudun her ikisini de okuduğun için 2 kuruş kazandın. 'Okumaya devam et' der, öğrenci 'et'diye okur okuduğunda doğru okudun, her ikisini de okuduğun için 2 kuruş kazandın. Öğretmen bu arada kulağındaki kulaklıktan 'bip' sesini duyduğunda öğrenciye uyuşmayan davranış gösteriyorsa (belirlenen süre kadar) evet şimdi okuduğun için 1 kuruş kazandın der ve öğrenciye bir kuruş verir. Öğrenci problem davranış gösterdiğinde öğrenciyle yapılan çalışma devam edilir. Öğrenci problem davranışa devam ettirilirse bir kez daha kurallar hatırlatılarak sürdürülür. 'Evet, şimdi alt satıra geçiyoruz. Şimdi burayı oku' öğrenci 'et' diye okur. Öğretmen 'doğru okudun devam et' der. Öğrenci okur, 'doğru okudun okumaya devam et' öğrenci okuduktan sonra 'aferin sen 3ünü art arda doğru okudun ve tam 3 kuruş kazandın harikasın' diyerek pekiştirir. Öğretmen 'doğru okudun devam et' der. Öğrenci okur, 'doğru okudun okumaya devam et' öğrenci okuduktan sonra aferin sen 3kuruş kazandın harikasın diyerek pekiştirir. 'evet, şimdi alt sıraya geçiyoruz oku' öğrenci okur, okuduğunda 'harikasın doğru okudun devam et doğru okudun devam et' öğrenci altısını da okuduktan sonra aferin sen altısını da art arda doğru okuduğun için 6 tane kuruş kazandın. (öğretmen karışık hecelerin olduğu (öğrencinin bildiği) çalışma kâğıdını öğrencinin önüne koyar. 'evet, şimdi heceleri yaz, gösterdiğim yeri oku 'le' 'doğru okudun 'şimdi bunu oku' 'et' 'harika okudun' , 'devam et' 'et' 'süper okudun', oku 'ala' 'doğru okudun, oku''ele' doğru okudun , 'oku' 'ata' 'doğru okudun 'te' ve 6sını art arda okuduğun için tam 6 kuruş kazandın. evet şimdi gösterdiğim yeri oku' 'ala' 'doğru okudun şimdi bunu oku' 'le' 'harika okudun, devam et' 'et' 'süper okudun, oku' 'ele''doğru okudun, oku' 'et' 'doğru okudun, oku' 'ata' 'doğru okudun 'te' ve altısını art arda okuduğun için tam 6 kuruş kazandın. Evet, şimdi gösterdiğim yeri oku' 'ele' 'doğru okudun, şimdi bunu oku' 'ata' 'harika okudun, devam et' 'te' 'süper okudun, oku' 'ala' 'doğru okudun, oku' 'et' 'doğru okudun ve altısını art arda okuduğun için tam 6 kuruş kazandın. Evet, şimdi gösterdiğim yeri oku' 'et' 'Doğru okudun, şimdi bunu oku' 'ala' 'harika okudun, devam et' 'te' 'süper okudun, oku' 'ele' 'doğru okudun, oku' 'ata' 'doğru okudun, oku' 'le' 'doğru okudun 'ata' ve altısını art arda okuduğun için tam altı kuruş kazandın.'

Öğrenci okuma çalışması sırasında, yanlış okuduğunda ya da okumadığında öğretmen dur ve beni dinle diyerek öğrenciye tekrar model olur.

Öğrenci problem davranış gösterdiğinde görmezden gelme uygulanarak, bir sonraki pekiştirme tarifesine uygun davranış gösterdiğinde pekiştirilmeye devam eder.

Pekiştirme tarifesi: Azaltılması planlanan sınıfa uygun olmayan davranışların uyuşmayan davranışları belirlenen süre(SA:3 sn.) ile pekiştirilmeye başlanmıştır.13 oturum sonunda (DA:10 dk.) pekiştirme tarifesiyle DSP işlem süreci sonlandırılmıştır.

Süreçte sırasıyla Sabit aralıklı ve Değişken aralıklı pekiştirme tarifesi bir önceki ders dikkate alınarak değiştirilmiştir.

PEKİŞTİRME TARİFELERİ

1. OTURUM SA 3, DA 5, SA 10, DA 15, SA 25, DA 40, SA 60, DA 60
2. OTURUM DA 40, SA 60, DA 60, SA 75, DA 80, SA 90, DA 100, SA 120 *benzer şekilde tüm oturumlar için pekiştirme tarifeleri belirlenmiştir.*

DERSİ SONLANDIRMA

Evet bugün seninle okuma ve yazma çalıştık.sen bu çalışmalarımız sırasında (Okul dediğimi hemen okuduğunda 1 kuruş söylediğimi hemen yazdığında 1 kuruş, bana bakarak dinlediğinde 1 kuruş ellerin masada beklediğinde 1 kuruş kazanacaksın.) kurallara uyduğun için kuruş kazandın şimdi kuruşları sayalım bakalım ve kuruşları sayar ……. kuruşun olmuş bu kuruşlarla ….. alabilirsin der ve öğrencinin ödülünü öğrenciye verir öğrenciye sen ……aldığın için ben senin…..kuruşunu geri alacağım diyerek sembolleri ödüle çevirir öğrenciye kurallara uyduğunda kuruş kazanmaya devam edeceği hatırlatılır.

Gözlemciler arası güvenirlik: Bu araştırmada gözlemciler arası güvenirlik başlama düzeyi, Dönüştürülebilir Sembol pekiştirme sisteminin uygulandığı oturumlar ve Dönüştürülebilir Sembol pekiştirme sisteminin sonlandırılıp sosyal pekiştireç +etkinlik pekiştireçlerinin uygulandığı oturumların %20'si izlenerek hesaplanmıştır. Gözlemciler arası güveniriliği hesaplamak için ikinci bir gözlemci öğrencinin videolarını izleyerek ders dışı etkinlikte bulunma ve derse katılma davranışlarının oluşum sürelerini kaydetmiştir. Gözlemciler arası güvenirlik araştırmacı ve gözlemci arasındaki toplam görüş birliğinin, görüş birliği ve görüş ayrılığının toplamına bölünmesi ve100 ile çarpılması yoluyla hesaplanmıştır (House ve Campbell, 1981). Gözlemciler arası güvenirlik Başlama düzeyi, %92,24 Dönüştürülebilir Sembol pekiştirme sisteminin uygulandığı oturumlar,%98,32Dönüştürülebilir Sembol pekiştirme sisteminin sonlandırılıp sosyal pekiştireç +etkinlik pekiştireçlerinin uygulandığı oturumlar ,%98,21 olarak bulunmuştur.

Uygulama güvenirliği: Sağaltım tekniğinin planlandığı gibi uygulanması için sağaltım süreci yazılmıştır. Araştırmacı, öğretim sonunda, öğretim sürecinin aşamalarının uygulanıp uygulanmadığını öğretim sürecinden sonra kontrol etmiştir. Ayrıca sağaltım sürecinin aşamaları kontrol listesi haline getirilmiştir. Araştırma sürecini ve amacını bilmeyen bağımsız bir gözlemciye, uygulama güvenirliği kontrol çizelgesi verilmiş, öğretim süreci basamaklarını videodan izleyerek gerçekleştirilenler için (+) gerçekleştirilemeyenler için (-) konması istenmiştir. Gerçekleştirilen aşamaların yüzdesi hesaplanmıştır. Gözlemci çalışmanın % 20'sini izlemiştir. Uygulama güvenirliliği % 97,43 bulunmuştur.

Uygulama güvenirliği verileri analiz edilirken
Gözlenen uygulamacı davranışı x 100 formülü uygulanmıştır.
Planlanan uygulamacı davranışı

SOSYAL GEÇERLİK

Çalışmada sosyal geçerlik verileri, deneğin özel eğitim öğretmeninden toplanmıştır. Öğrencinizin bu davranışları kazandıktan sonra bu davranışların ileriki yaşantısında daha bağımsız yaşamasına hizmet edeceğini düşünüyor musunuz? Çalışılan davranışların, öğrencinin öğrenmesi gereken diğer beceriler/davranışlar arasında öncelikli beceriler/davranışlar olduğunu düşünüyor musunuz?
Öğrencinizin bu davranışları kazanmasının, onun diğer çalışma davranışlarını olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyor musunuz? Öğrenci bu davranışları kazandığında akademik becerilerde de daha hızlı öğreneceğini düşünüyor musunuz? Öğrenci bu davranışları kazandığında ve kaynaştırma okulundan da göstermeye başladığında, kaynaştırma öğretmeninin ona karşı olumlu tutum geliştireceğini düşünüyor musunuz? Öğrenci bu davranışları kazandığında ve kaynaştırma okulundan da göstermeye başladığında, akranlarının ona karşı olumlu tutum geliştireceğini düşünüyor musunuz? DSP yönteminin çalışma davranışlarını kazandırmak için uygun yöntem olduğunu düşünüyor musunuz? Bu yöntemi kullanarak kaynaştırma okulunda da davranışları kontrol altına almak mümkün mü? DSP sürecini öğretmenlere kazandırarak, onların da davranış kontrolünde kullanmasını sağlamak mümkün mü? Sorularının tamamına evet cevabını vermiştir. Ayrıca öğretmen Bu çalışma sonunda öğrencinizde gördüğünüz değişiklikleri birkaç cümle ile açıklar mısınız? Sorusuna; DSP işlem süreci uygulanmadan önce sınıfa zorla girdiği gözlenen çocuğun sağaltım süreci sırasında sınıfa uygun şekilde girdiği ve ders sonunda sınıftan çıkmak istemediğini söylemiştir.. Çalışma aynı zamanda deneğin uygun iletişime geçmesini olumlu yönde etkilemiş denek okuma sırasında okuyamadığı heceyi bana bakarak okumam için yardım istediğini ve öğrenci arasındaki iletişimi olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Olumlu etkileşime geçtiğini ve derse istekli katıldığını, Bu çalışma sonunda kendinizde gördüğünüz değişiklikleri birkaç cümle ile açıklar mısınız? Sorusuna; derse karşı motivasyonun arttığını belirtmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ
Tek denekli desenlerden (ABC) deseninin kullanıldığı bu araştırmada, sonuçlar grafiksel olarak gösterilmiş ve değerlendirmeler niteliksel olarak gerçekleştirilmiştir. Grafik üzerindeki eğriler arasındaki fark yorumlanarak, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde etkisinin bulunup bulunmadığına bakılmıştır.
Grafikte yatay eksen zaman boyutunu, dikey eksen bağımlı değişkenin niceliksel değerini gösterir. Yatay eksendeki zaman boyutuna karşılık gelen bağımlı değişkenin niceliksel değer ile kesişim noktaları işaretlenerek veri noktaları belirlenmiştir. Bu araştırmada başlama düzeyi ve uygulama oturumları yatay eksende, davranışın oluşum sürelerinin yüzdesi dikey eksende gösterilmiştir.

Araştırmada kullanılan grafikte ilk başlama düzeyine ilişkin veriler ilk evrede (A) işaretlenmiş. Uygulamaya ilişkin veriler ikinci evrede (B) işaretlenıştir. DSP sistemine son verilip sosyal ve etkinlik pekiştireçlerinin kullanıldığı uygulamalara yönelik veriler ise üçüncü evrede (C) işaretlenmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın amaçları:
1: Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemi (nin sınıfa uygun olan) derse katılma davranışını arttırmaya yol açacak mıdır?

2: Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olmayan ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azaltılmaya yol açacak mıdır?

3:Sosyal ve etkinlik pekiştireçleriyle derse katılma davranışları sürdürülebilir mi?
Olup sırasıyla bulgulara yer verilmiştir.

Deneğin derse katılma davranışı 35'er dakikalık 3 oturumluk başlama düzeyi süresince sırasıyla %60,42 %50,00 %43,04 oranında oluştuğu gözlenmiştir. Yaklaşık ders süresinin ½ sinde derse katılma davranışı gözlenmiştir. Deneğin derse katılma davranışı Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sistemnin uygulandığı 35'er dakikalık 13 oturumluk süreçte sırasıyla %85,19 %90,23 %98,61 %70,57 %45,71 %49,42 %33,42 %94,8 %26,85 %31,71 %92,47 %92,52% 98,52 oranında oluştuğu gözlenmiştir.

DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR SEMBOLLE PEKİŞTİRME SİSTEMİNİN SINIFA UYGUN OLAN DERSE KATILMA DAVRANIŞINI ARTTIRMAYA ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.

Amaç–1: Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olan derse katılma davranışını arttırmaya yol açacak mıdır?

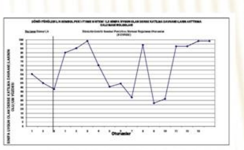

Derse katılma davranışı Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı ilk 3 oturumda başlangıç düzeyine oranla belirgin bir artış görülmektedir İzleyen oturumlarda derse katılma davranışının oluşumunda artma ve azalmalar olduğu ve 7.9.ve 10. oturumda başlangıç düzeyinin de altına indiği görülmektedir. Fakat 11. oturumdan itibaren derse katılma davranışının tekrar belirgin bir artış ve karalılık göstermeye başladığı grafikte görülmektedir. Son üç oturumda ortalama % 95 düzeyinde derse katılma davranışı gözlenmiştir.

Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı oturumlarda derse katılma davranışının en fazla oluştuğu 13. oturumda davranışın oluşum yüzdesi %98,52 en az oluştuğu 7. oturumda davranışın oluşum yüzdesi %33,42 olarak görülmektedir.

Dönüştürülebilir pekiştirme sisteminin uygulanmasında verilerin kararlılık göstermesi beklenirken dalgalı bir seyir izlemiştir. Başlangıçta davranışlar artış göstermiş ancak daha sonra pekiştirmede geç kalınması, ilerlemelerin güç olması, dönüştürmelerin gecikmesi, bir günde iki oturum yapılıp birinci dersin sonunda öğrencinin ödülünü alıp doyuma ulaşması sonucunda öğrencide birinci derse oranla ikinci derste pekiştirecin daha az etkili olması derse katılma davranışlarını başlama düzeyi seviyesinin altına düşürmüştür.

Belirtilen hatalar düzeltilerek dönüştürülebilir sembol pekiştirme sisteminin uygun ve etkili kullanmaya başlanmasından sonra derse katılma davranışı tekrar artmaya başlamıştır.

Başlangıç düzeyinde ortalama %51 olan derse katılma devranışı dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı son oturumda %98,52 olarak görülmektedir.

Kararlı olarak ortalama % 90 düzeyinde derse katılma davranışı oluşmaya başladıktan sonra Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulanmasına son verilerek Soyal ve etkinlik Pekiştireçlerinin Kullanıldığı C evresine geçilmiştir.

Bu sonuca göre Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulanmasının sınıfa uygun olan derse katılma davranışını arttırmada denek üzerinde etkili olmuştur.

DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR SEMBOLLE PEKİŞTİRME SİSTEMİNİN SINIFA UYGUN OLMAYAN DERS DIŞI ETKİNLİKTE BULUNMA DAVRANIŞINI AZALTILMAYA ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.

Amaç–2: Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olmayan ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azaltılmaya yol açacak mıdır?

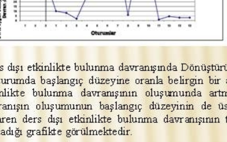

Deneğin ders dışı etkinlikte bulunma davranışı 35'er dakikalık 3 oturumluk başlama düzeyi süresince sırasıyla %37,42 %46,14 %43,04 oranında oluştuğu gözlenmiştir. Yaklaşık ders süresinin 2/5 inde ders dışı etkinlikte bulunma davranışı gözlenmiştir. Deneğin ders dışı etkinlikte bulunma davranışı Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı 35'er dakikalık 13 oturumluk süreçte sırasıyla %10,09 %8,14 %1,95 %25,95 %53,52 %51,38 %68,19 %6,09 %63,52 %57,00 %1,14 %4,57 % 3,14 oranında oluştuğu gözlenmiştir.

Ders dışı etkinlikte bulunma davranışında Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı ilk 3 oturumda başlangıç düzeyine oranla belirgin bir azalma görülmektedir İzleyen oturumlarda ders dışı etkinlikte bulunma davranışının oluşumunda artma ve azalmalar olduğu ve 7.9.ve 10. oturumda davranışın oluşumunun başlangıç düzeyinin de üstünde çıktığı görülmektedir. Fakat 11. oturumdan itibaren ders dışı etkinlikte bulunma davranışının tekrar belirgin bir azalma ve kararlılık göstermeye başladığı grafikte görülmektedir.

Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı oturumlarda ders dışı etkinlikte bulunma davranışının en fazla oluştuğu 7. oturumda davranışın oluşum yüzdesi %68,19 en az oluştuğu 11. oturumda davranışın oluşum yüzdesi %1,14 olarak görülmektedir.

Başlangıç düzeyinde ortalama % 42 olan ders dışı etkinlikte bulunma davranışı Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı son oturumda %3,14 olarak görülmektedir.

Bu sonuca göre Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulanması Ders dışı etkinlikte bulunma davranışını azaltmada denek üzerinde etkili olmuştur.

SOSYAL VE ETKİNLİK PEKİŞTİREÇLERİYLE SINIFA UYGUN OLAN DERSE KATILMA DAVRANIŞLARININ SÜREKLİLİK ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

Amaç-3: Sosyal ve etkinlik pekiştireçleriyle derse katılma davranışları sürdürülebilir mi?

Deneğin derse katılma davranışı Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin sonlandırılıp sosyal pekiştireçle ve etkinlik pekiştireçlerinin kullanıldığı 35'er dakikalık 5 oturumluk süreçte sırasıyla %96,00 %93,14 %94,61 %99,19 %98,00 oranında oluştuğu gözlenmiştir. Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin sonlandırılıp sosyal pekiştireçle ve etkinlik pekiştireçlerinin kullanıldığı ilk iki oturumlarda derse katılma davranışının, Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin uygulandığı son oturumlara göre çok düşük bir oranda azalma görülmüştür.

Fakat izleyen oturumlarda derse katılma davranışının oluşumu tekrar artmaya başlamış ve %99,19 oranına kadar yükselmiş ve 5 oturumda ortalama %96,18 olarak belirlenmiştir. Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin sonlandırılıp sosyal pekiştireçle ve etkinlik pekiştireçlerinin kullanıldığı oturumlarda derse katılma davranışının en fazla oluştuğu 4. oturumda derse katılma davranışının oluşum yüzdesi % 99,19 en az oluştuğu 2. oturumda derse katılma davranışının oluşum yüzdesi %93,14 olarak belirlenmiştir.

Bu sonuca göre Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Sisteminin sonlandırılıp sosyal pekiştireçle ve etkinlik pekiştireçlerinin kullanılması derse katılma davranışını sürdürmede denek üzerinde etkili olmuştur.

YARGI

Araştırmanın birinci amacında Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olmayan ders dışı etkinlikte bulunma davranışını azaltılmada etkili olup olmadığına bakılmıştır Araştırmanın birinci amacıyla ilgili bulgulara göre, Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemi sınıfa uygun olmayan ders dışı etkinlikte bulunma davranışını azaltılmada etkili olmuştur.

Araştırmanın ikinci amacında Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sisteminin sınıfa uygun olan derse katılma davranışını arttırmada etkili olup olmadığına bakılmıştır Araştırmanın ikinci amacıyla ilgili bulgulara göre, Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemi sınıfa uygun olan derse katılma davranışını arttırmada etkili olmuştur.

Araştırmanın üçüncü amacında Dönüştürülebilir sembolle pekiştirme sistemine son verilerek Sosyal ve etkinlik pekiştireçleriyle pekiştirmenin derse katılma davranışlarını sürdürmede etkili olup olmadığına bakılmıştır. Araştırmanın üçüncü amacıyla ilgili bulgulara göre Sosyal ve etkinlik pekiştireçleriyle pekiştirme derse katılma davranışlarını sürdürmede etkili olmuştur.

ÖNERİLER

1-Uygulamaya Yönelik Öneriler

Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sistemi uygulaması hem eğitimci hem de öğrenci açısından yaralı olmaktadır. Eğitimciye öğrencileri pekiştirmeyi hatırlatarak öğrencileri pekiştime davranışı artacak, hem de sınıf kontrolünü etkin bir şekilde sağlayabilecektir.

Öğrencilerin ise problem davranışlarını ortadan kaldırarak daha sosyal ve kabul edilebilir davranışlar sergilemelerini sağlarken pekiştiriliyor olmaları uygun davranışlarda artışı ve sürekliliği sağlayacaktır.

Bu açıklamalar doğrultusunda problem davranışları ortadan kaldırmada ve uygun olan davranışları arttırmada Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sistemi kullanımı önerilmektedir.

2- İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler:

1-Engeli olmayan çocuklarda davranış arttırma yada azaltmada Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sistemi etkililiğine ilişkin bir araştırma desenlenebilir.

2-Kaynaştırma eğitimi verilen sınıflarda çalışma, sosyal ve akademik davranışların arttırılmasına ilişkin araştırma desenlenebilir.

3-Ev ortamında ailelerce uygulanan Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç sisteminin davranış arttırma yada azaltmada etkililiğine ilişkin bir araştırma desenlenebilir

KAYNAKÇA

ÖZYÜREK, M Problem Davranışları Değiştirme. Ankara: Kök Yayıncılık. (2008)

ŞAFAK, P.(1996) Görme Engelli Öğrencilerde Sınıf İçi Uygun Olan Çalışma Davranışlarını Arttırmada Dönüştürülebilir Sembol Pekiştireç Uygulanmasının Etkililiği. Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

TAVİL Z.(1996) Sınıf ortamına uygun olmayan davranışların azaltılmasında uyuşmayan davranışların ayrımlı pekiştirilmesinin etkisi Ankara Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Tekin, Elif. ve Kırcaali-İftar, Gönül. Tek-Denekli Araştırma Modelleri Ankara Türk Psikologlar Derneği (1997)